

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/20/2007

STOSUNEK DO SŁUŻBY WOJSKOWEJ

KOMUNIKAT Z DWUSETNEGO BADANIA AKTUALNYCH PROBLEMÓW KRAJU

WARSZAWA, LUTY 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

STOSUNEK DO SŁUŻBY WOJSKOWEJ

- ❑ Od grudnia 1999 roku wyraźnie wzrosła (z 35% do 51%) liczba zwolenników przeformowania polskiej armii – z dotychczasowej, opartej głównie na powszechnym obowiązkowym poborze, na całkowicie zawodową, składającą się z żołnierzy pełniących służbę na podstawie dobrowolnego kontraktu.

- ❑ Z coraz większym uznaniem społecznym spotyka się obowiązująca w polskim prawie możliwość zastąpienia zasadniczej służby wojskowej cywilną służbą zastępczą (z uwagi na przekonania religijne oraz wyznawane zasady moralne). Jednocześnie prawie połowa Polaków (46%) opowiada się za skróceniem czasu trwania służby zastępczej.

- ❑ Ponad dwie trzecie badanych (69%) jest zdania, że poborowi, którzy ze względu na kontynuację nauki nie zostali skierowani do odbycia służby wojskowej, powinni być zwolnieni z tego obowiązku. Większość z nich (38%) proponuje jednak wprowadzenie w zamian za służbę zasadniczą obowiązku przeszkolenia wojskowego, któremu osoby uczące się miałyby podlegać w trakcie lub po ukończeniu edukacji.

Nierzadko podnoszona idea modernizacji polskich sił zbrojnych w celu uzyskania większej sprawności, mobilności i umiejętności wykorzystania nowoczesnych technik, m.in. dla efektywnego wypełniania misji wojskowych, wiąże się przede wszystkim z rezygnacją z obowiązkowego poboru na rzecz armii zawodowej, złożonej z odpowiednio przeszkolonych ochotników. Idea ta znajduje wyraźne poparcie w społeczeństwie. Mimo że Polacy pozytywnie oceniają działalność wojska¹, w coraz większym stopniu opowiadają się za jego profesjonalizacją².

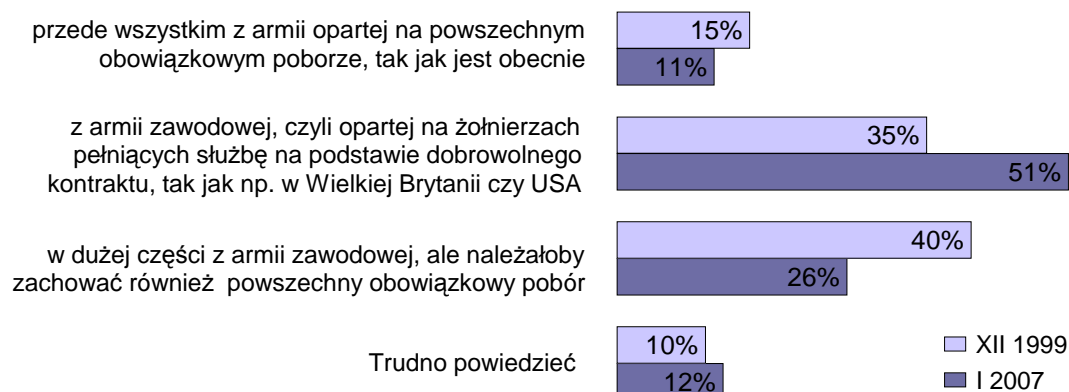
WOJSKO Z POBORU CZY Z WYBORU?

W ciągu ostatnich siedmiu lat aż o 16 punktów (z 35% do 51%) wzrósł odsetek zwolenników przeformowania polskiej armii – z dotychczasowej, opartej głównie na powszechnym obowiązkowym poborze, na całkowicie zawodową, składającą się z żołnierzy pełniących służbę na podstawie dobrowolnego kontraktu. Co czwarty badany (26%, spadek o 14 punktów od grudnia 1999 roku) uważa, iż polskie siły zbrojne powinny składać się w znacznej części z armii zawodowej, z tym że należałoby również zachować powszechny obowiązkowy pobór. Tylko co dziewiąty respondent (11%, spadek o 4 punkty) nie dostrzega konieczności żadnych zmian w dotychczasowym sposobie rekrutacji żołnierzy.

¹ Zob. komunikat CBOS „Opinie o działalności instytucji publicznych”, luty 2007.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (200) przeprowadzono w dniach 12-15 stycznia 2007 roku na liczącej 922 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. JAK PAN(I) MYŚLI, CZY POLSKIE SIŁY ZBROJNE POWINNY SKŁADAĆ SIĘ:

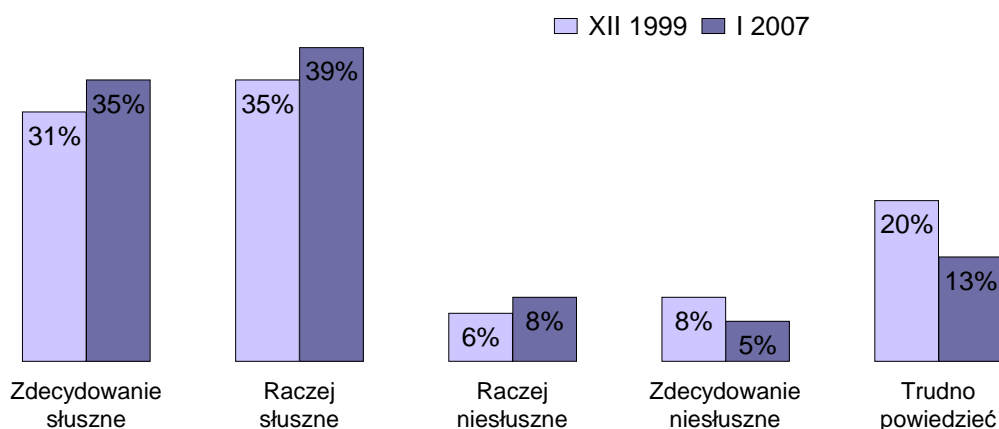
Poparcie dla idei polskich sił zbrojnych opartych wyłącznie na żołnierzach ochotnikach maleje wraz z wiekiem respondentów. Najniższe jest wśród badanych najstarszych, mających 65 lat i więcej (27%), najwyższe zaś wśród najmłodszych – od 18 do 34 roku życia (61%), zwłaszcza wśród uczniów i studentów (63%), a więc osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej. Poparcie dla profesjonalizacji armii wzrasta natomiast wraz z wykształceniem ankietowanych oraz wielkością miejscowości, w której mieszkają. Idea ta spotyka się ze stosunkowo największą akceptacją wśród osób z wyższym wykształceniem (68%) oraz mieszkańców największych miast (61%).

Ci, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową, wprawdzie nieco częściej niż pozostali opowiadają się za pozostawieniem dotychczasowego sposobu rekrutacji do polskiej armii (17%), jednak również wśród nich zdecydowanie przeważa postulat utworzenia wojska zawodowego (54%).

CYWILNA SŁUŻBA ZASTĘPCZA JAKO ALTERNATYWA DLA ZASADNICZEJ SŁUŻBY WOJSKOWEJ

Z coraz większym uznaniem społecznym spotyka się obowiązująca w polskim prawie możliwość zastąpienia zasadniczej służby wojskowej cywilną służbą zastępczą (z uwagi na przekonania religijne oraz wyznawane zasady moralne). Niemal trzy czwarte badanych (74%, wzrost o 8 punktów od grudnia 1999 roku) uznaje takie rozwiązanie za słuszne, w tym 35% (wzrost o 4 punkty) zdecydowanie je popiera. Ideę tę uważa za niesłuszną co ósmy Polak (13%), z czego tylko 5% zdecydowanie się z nią nie zgadza.

RYS. 2. W POLSKIM PRAWIE ISTNIEJE MOŻLIWOŚĆ PEŁNIENIA CYWILNEJ SŁUŻBY ZASTĘPCZEJ W ZAMIAN ZA ZASADNICZĄ SŁUŻBĘ WOJSKOWĄ ZE WZGLĘDU NA PRZEKONANIA RELIGIJNE ALBO WYZNAWANE ZASADY MORALNE. SŁUŻBA ZASTĘPCZA POLEGA NA WYKONYWANIU PRAC NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA, OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ, OCHRONY ZDROWIA, POMOCY SPOŁECZNEJ, OPIEKI NAD OSOBAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI ALBO BEZDOMNYMI ORAZ NA RZECZ ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ I WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI. CZY UWAŻA PAN(I) ISTNIENIE TEGO ROZWIĄZANIA ZA SŁUSZNE CZY TEŻ NIE?

Największymi zwolennikami możliwości zastąpienia zasadniczej służby wojskowej inną służbą – polegającą na wykonywaniu prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, służby zdrowia, pomocy społecznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi i bezdomnymi bądź też na rzecz administracji publicznej lub wymiaru sprawiedliwości – są osoby stanowiące kadre kierowniczą i inteligencję. Aż 92% badanych z tej grupy opowiada się za takim rozwiązaniem. Słuszność tej idei podkreślają również respondenci pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (87%), mający wyższe wykształcenie (87%), osiągający najwyższe dochody *per capita* (85%) i stosunkowo najlepiej oceniający własny status materialny (83%). Możliwość pełnienia cywilnej służby zastępczej w zamian za zasadniczą służbą wojskową spotyka się ponadto ze znacznie większym poparciem wśród respondentów najmłodszych (82%), zwłaszcza uczniów i studentów (83%), niż wśród najstarszych (57%) – zob. tabele aneksowe.

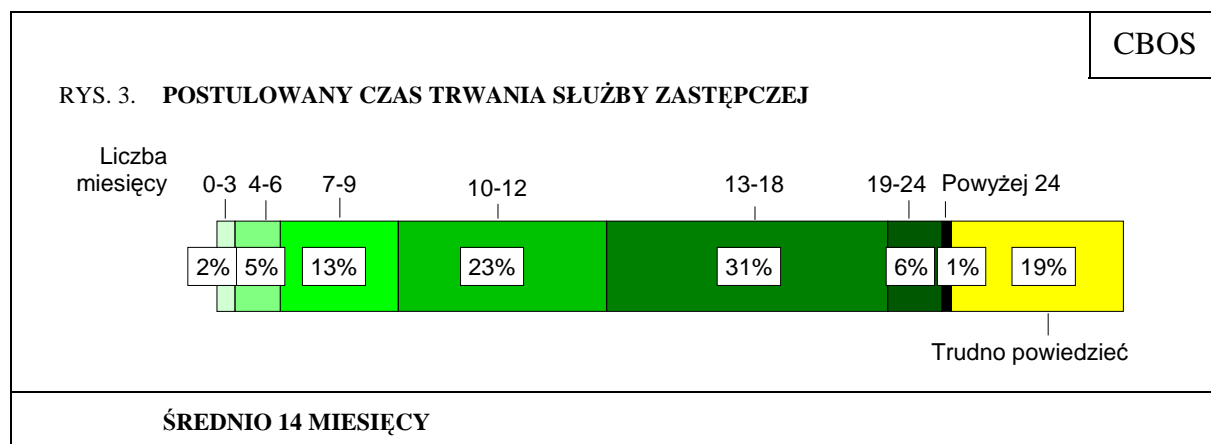
Poparcie dla służby cywilnej nieco częściej wyrażają też zwolennicy przeformowania polskich sił zbrojnych w armię zawodową niż osoby optujące za pozostaniem przy dotychczasowym sposobie rekrutacji żołnierzy.

Tabela 1

Jak Pan(i) myśli, czy polskie siły zbrojne powinny składać się:	W polskim prawie istnieje możliwość pełnienia cywilnej służby zastępczej w zamian za zasadniczą służbę wojskową ze względu na przekonania religijne albo wyznawane zasady moralne. Czy uważa Pan(i) istnienie tego rozwiązania za słuszne czy też nie?		
	Słuszne	Niesłuszne	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- przede wszystkim z armii opartej na powszechnym obowiązkowym poborze, tak jak jest obecnie	76	18	6
- z armii zawodowej, czyli opartej na żołnierzach pełniących służbę na podstawie dobrowolnego kontraktu, tak jak np. w Wielkiej Brytanii czy USA	81	12	7
- w dużej części z armii zawodowej, ale należałoby zachować również powszechny obowiązkowy pobór	80	14	6
Trudno powiedzieć	30	9	61

CZAS TRWANIA SŁUŻBY WOJSKOWEJ I SŁUŻBY ZASTĘPCZEJ

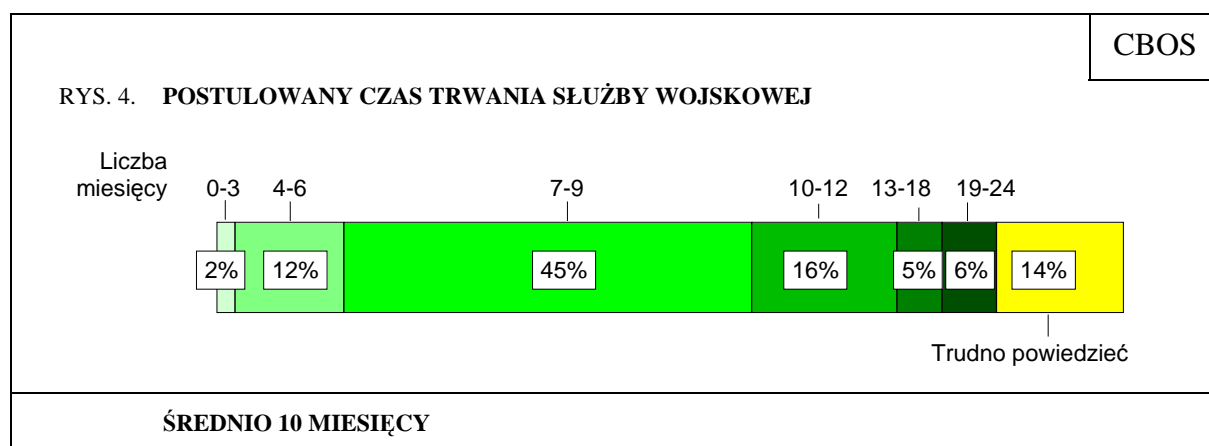
Według obecnych przepisów cywilna służba zastępcza trwa osiemnaście miesięcy, a więc dwukrotnie dłużej niż zasadnicza służba wojskowa. Rozwiązanie takie popiera 28% badanych, natomiast niemal połowa (46%) opowiada się za skróceniem czasu trwania służby zastępczej. Jego wydłużenia domaga się jedynie 7% respondentów, a niespełna co piąty (19%) nie ma wyrobionej opinii w tej kwestii. Z uśrednienia wszystkich postulatów w tym zakresie³ wynika, że – zdaniem ankietowanych – cywilna służba zastępcza powinna trwać około 14 miesięcy.

³ Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Za skróceniem czasu odbywania służby zastępczej opowiadają się głównie entuzjaści tego rodzaju alternatywy dla zasadniczej służby wojskowej, a także zwolennicy całkowitego zniesienia obowiązkowego poboru. Postulat ten częściej popierają też ci, którzy nigdy nie uczestniczyli w żadnym szkoleniu wojskowym, niż odbywający takie przeszkolenie lub mający je już za sobą.

Jeśli zaś chodzi o zasadniczą służbę wojskową, to większość badanych (59%) opowiada się za utrzymaniem obecnie obowiązującego dziewięciomiesięcznego poboru. Co siódmy (14%) jest za skróceniem tego okresu, a więcej niż co czwarty (27%) postuluje jego wydłużenie. Proponowany czas trwania zasadniczej służby wojskowej wynosi średnio 10 miesięcy.

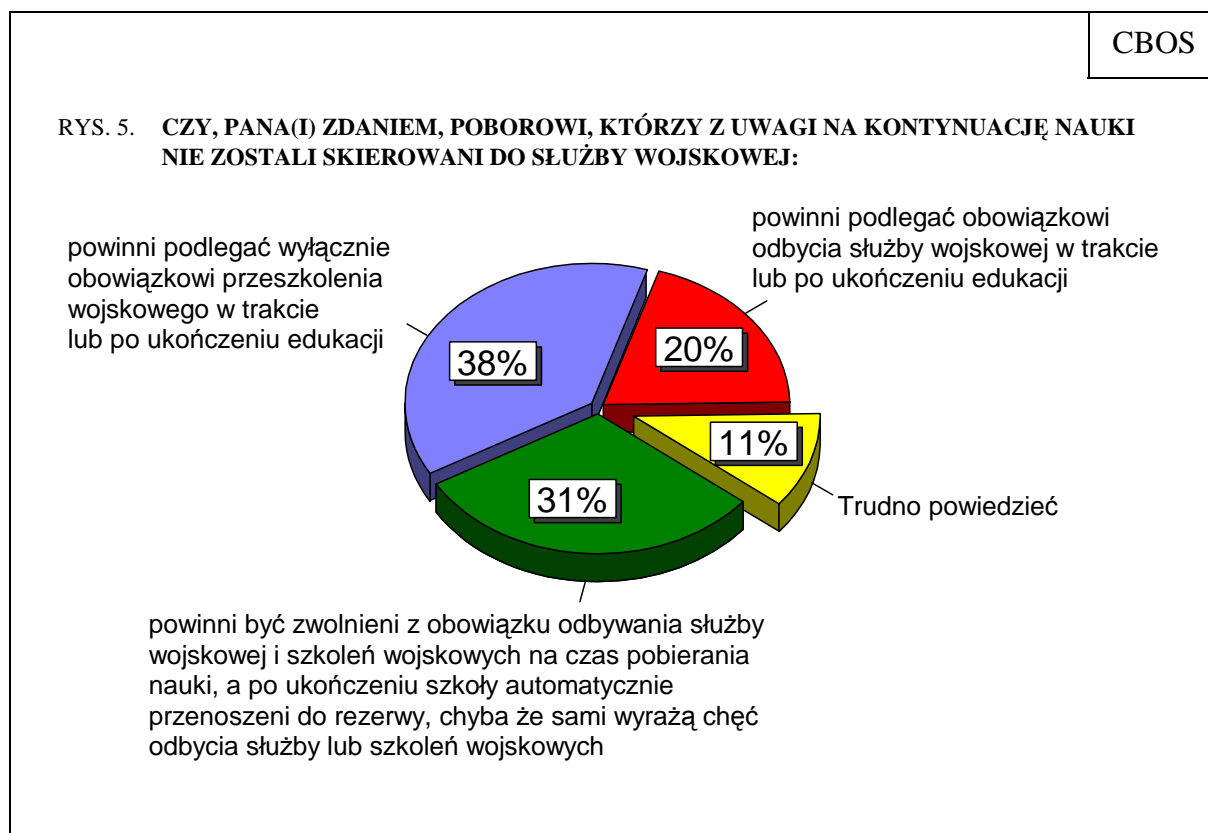

Za wydłużeniem obowiązku zasadniczej służby wojskowej optują przede wszystkim zwolennicy tego sposobu rekrutacji żołnierzy oraz przeciwnicy cywilnej służby zastępczej. Dotychczasowy – dziewięciomiesięczny – czas trwania obowiązkowej służby wojskowej za zbyt krótki uważają głównie ci, którzy uczestniczyli w jakimś przeszkoleniu wojskowym, zwłaszcza byli żołnierze służby zasadniczej.

KONTYNUACJA EDUKACJI A OBOWIĄZEK SŁUŻBY WOJSKOWEJ

Ponad dwie trzecie badanych (69%) jest zdania, że poborowi, którzy z uwagi na kontynuację nauki nie zostali skierowani do odbycia służby wojskowej, powinni być zwolnieni z tego obowiązku. Większość z nich (38%) proponuje jednak wprowadzenie w zamian za służbę zasadniczą obowiązku przeszkolenia wojskowego, któremu osoby uczące się miałyby podlegać w trakcie lub po ukończeniu edukacji. Pozostali (31%) postulują

całkowite zwolnienie poborowych kontynuujących naukę zarówno z odbywania służby wojskowej, jak i z obowiązku przeszkolenia wojskowego. Zdaniem tej grupy badanych, poborowi ci po ukończeniu edukacji powinni być automatycznie przenoszeni do rezerwy, chyba że sami wyrażą chęć odbycia służby lub przeszkolenia. Jedynie co piąty ankietowany (20%) opowiada się za bezwzględym obowiązkiem służby wojskowej dla tych, którzy z uwagi na kontynuację nauki nie zostali skierowani do armii – osoby te powinny odbyć służbę wojskową w trakcie lub po ukończeniu edukacji. Co dziewiąty respondent (11%) nie ma wyrobionej opinii w tej kwestii.

Całkowitego zniesienia obowiązku czynnej służby wojskowej dla osób kontynuujących naukę domagają się przede wszystkim respondenci w wieku 18–24 lata (49%), zwłaszcza uczniowie i studenci (45%), a więc ci, których obowiązek ten bezpośrednio dotyczy. W pozostałych kategoriach wiekowych dominuje natomiast postulat wprowadzenia dla tych osób zamiast służby zasadniczej obowiązkowego przeszkolenia wojskowego.

Za przeniesieniem osób zwolnionych z pełnienia służby wojskowej do rezerwy ze względu na kontynuację nauki opowiadają się głównie zwolennicy armii zawodowej, natomiast za koniecznością odbycia służby wojskowej przez te osoby – w trakcie lub po ukończeniu edukacji – stosunkowo najczęściej optują przeciwnicy zmian w sposobie rekrutacji do wojska. Wśród tych, którzy proponują przekształcenie sił zbrojnych w armię zawodową, przy jednoczesnym zachowaniu obowiązkowego poboru, dominuje idea zobligowania osób kontynuujących naukę do uczestnictwa w szkoleniu wojskowym.

Tabela 2

Jak Pan(i) myśli, czy polskie siły zbrojne powinny składać się:	Czy, Pana(i) zdaniem, poborowi, którzy z uwagi na kontynuację nauki nie zostali skierowani do służby wojskowej:			
	powinni podlegać obowiązkowi odbycia służby wojskowej w trakcie lub po ukończeniu edukacji	powinni podlegać wyłącznie obowiązkowi przeszkolenia wojskowego w trakcie lub po ukończeniu edukacji	powinni być zwolnieni z obowiązku odbywania służby wojskowej i szkoleń wojskowych na czas pobierania nauki, a po ukończeniu szkoły automatycznie przenoszeni do rezerwy, chyba że sami wyrażą chęć odbycia służby lub szkoleń wojskowych	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- przede wszystkim z armii opartej na powszechnym obowiązkowym poborze, tak jak jest obecnie	36	37	22	5
- w dużej części z armii zawodowej, ale należałoby zachować również powszechny obowiązkowy pobór	25	49	21	5
- z armii zawodowej, czyli opartej na żołnierzach pełniących służbę na podstawie dobrowolnego kontraktu, tak jak np. w Wielkiej Brytanii czy USA	16	38	42	4
Trudno powiedzieć	9	14	15	62

Znamienne jest, że za zachowaniem obowiązkowego poboru względem osób kontynuujących naukę oraz za koniecznością ich uczestnictwa w specjalnym szkoleniu wojskowym stosunkowo częściej opowiadają się badani odbywający jakieś przeszkolenie lub mający je już za sobą, niż ci, którzy nigdy nie pełnili służby wojskowej ani też nie uczestniczyli w żadnym szkoleniu wojskowym.

Tabela 3

Czy odbył(a) lub odbywa Pan(i) jakiegokolwiek przeszkolenie wojskowe?	Czy, Pana(i) zdaniem, poborowi, którzy z uwagi na kontynuację nauki nie zostali skierowani do służby wojskowej:			
	powinni podlegać obowiązkowi odbycia służby wojskowej w trakcie lub po ukończeniu edukacji	powinni podlegać wyłącznie obowiązkowi przeszkolenia wojskowego w trakcie lub po ukończeniu edukacji	powinni być zwolnieni z obowiązku odbywania służby wojskowej i szkoleń wojskowych na czas pobierania nauki, a po ukończeniu szkoły automatycznie przenoszeni do rezerwy, chyba że sami wyrażą chęć odbycia służby lub szkoleń wojskowych	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Tak	27	43	25	5
Nie	16	35	34	14

Idea profesjonalizacji polskich sił zbrojnych poprzez przekształcenie dotychczasowej armii, opartej głównie na obowiązkowym poborze, w armię całkowicie zawodową staje się w polskim społeczeństwie coraz bardziej popularna. Jednocześnie znaczna część Polaków, zwłaszcza ci, którzy uczestniczyli w jakimś przeszkoleniu wojskowym, uznaje za istotne pozostawienie obowiązku pewnych form szkolenia młodych ludzi w tym zakresie – w trakcie lub po ukończeniu edukacji.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI